**КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ;
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО**

УДК 343.2

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.3-2.17>

БОДНАР В.Є.

**ТИПОВІ СПОСОБИ ПЕРЕВИЩЕННЯ ВЛАДИ АБО СЛУЖБОВИХ
ПОВНОВАЖЕНЬ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

У статті зазначено, що вчинення перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу завдає серйозну шкоду суспільству, авторитету державних та інших установ і організацій, дискредитує службових осіб і державних службовців, але ці злочини, як і інші злочини у сфері службової діяльності, відзначаються латентністю, що негативно позначається на їх кримінологічному дослідженні та забезпеченні попередження. В той же час вивчення типових способів перевищення влади або службових повноважень працівниками Національної поліції України повинно позитивно вплинути на їх виявлення.

Зауважено, що спосіб вчинення злочину належить до найбільш значущих елементів характеристики злочинів у сфері службової діяльності. Однак способи вчинення злочинів у сфері службової діяльності, що вчиняються працівниками Національної поліції України, мають свою специфіку, тому залежно від складу злочину виокремлюють типові способи вчинення злочинів працівниками Національної поліції.

На підставі проаналізованої судової практики та наукових джерел, а також власного практичного досвіду щодо протидії злочинам у сфері службової діяльності автором виокремлено типові способи вчинення перевищення влади або службових повноважень працівником Національної поліції України.

Зроблено висновок, що спосіб вчинення злочину належить до найбільш значущих елементів характеристики злочинів у сфері службової діяльності, що вчиняються працівниками Національної поліції. Однак способи вчинення злочинів у сфері службової діяльності, що вчиняються працівниками Національної поліції України, мають свою специфіку, тому залежно від складу злочину виокремлюють типові способи вчинення злочинів працівниками Національної поліції, які ілюструють, якими саме умисними діями працівника Національної поліції, які явно виходять за межі наданих йому прав чи повноважень, та яким саме охоронюваним законом правам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб заподіяно шкоду.

Ключові слова: *типові способи вчинення злочинів, перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу, працівники Національної поліції України, Національна поліція України, службові злочини, злочини у сфері службової діяльності.*

The article states that the commission of an excess of power or official authority by an employee of a law enforcement agency causes serious damage to society, the authority of state and other institutions and organizations, discrediting officials and civil servants, but these crimes, as well as other crimes in the field of official activity, are characterized by latency, which negatively affects its criminological research and prevention, while at the same time studying the typical methods of exceeding power or official authority by national workers Police of Ukraine should positively influence their detection.

It is noted that the method of committing a crime refers to the most significant elements of the characterization of crimes in the field of official activity. However, the methods of committing crimes committed in the field of official activity committed by employees of the National Police of Ukraine have their own specifics, therefore, depending on the structure of the crime, distinguish typical methods of committing crimes by the employees of the National Police.

Therefore, the author, based on the analyzed jurisprudence and scientific sources, as well as his own practical experience in combating crime in the field of official activity, outlines the typical ways of committing excessive authority or official authority to the officer of the National Police of Ukraine, who meet more often.

It is concluded that the method of committing a crime refers to the most significant elements of the characteristics of crimes committed in the field of official activity committed by employees of the National Police. However, the methods of committing crimes committed in the field of official activity committed by officers of the National Police of Ukraine have their own specifics, therefore, depending on the composition of the crime, distinguish the typical methods of committing crimes by the employees of the National Police, as illustrating exactly what the deliberate actions of the officer of the National Police that are clearly beyond the limits of his rights or powers granted to him, and the law which is protected by law, the rights and interests of individual citizens, or public or public interests, or the interests of legal entities, it is a pity.

Key words: *typical methods of committing crimes, excess of authority or official authority by an employee of a law enforcement agency, employees of the National Police of Ukraine, National Police of Ukraine, service crimes, crimes in the field of official activity.*

Вступ. Будь-які злочини, вчинені працівниками Національної поліції України, привертають підвищену увагу громадськості. Особливо це стосується і вчинення перевищення влади та службових повноважень, що систематично висвітлюється в ЗМІ.

Це суспільно небезпечне діяння належить до злочинів корупційної спрямованості, які завдають серйозну шкоду суспільству, авторитету державних та інших установ і організацій, дискредитують службових осіб і державних службовців [1, с. 152]. Службові особи у сфері публічного права своїми протиправними діями унеможливають нормальну роботу органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій державної форми власності, завдають значної шкоди державним і громадським інтересам, охоронюваним законом правам фізичних та юридичних осіб, підривають авторитет держави, грубо порушують законодавчо закріплений порядок здійснення повноважень службовими особами органів влади, місцевого самоврядування, управлінських структур приватного сектору [2, с. 4]. Чи не найбільшу загрозу становлять факти перевищення влади або службових повноважень в інтересах організованих груп та злочинних організацій. Особливо це стосується випадків, коли правоохоронці стають учасниками організованих злочинних об'єднань, про що зазначають вчені [3, с. 603].

Окремі криміналістичні аспекти перевищення влади або службових повноважень розглядали такі вчені, як А.Я. Асніс, К.П. Задоє, О.В. Кришевич, А.В. Савченко В.О. Самотієвич, В.Д. Сущенко, М.І. Хавронюк, В.Г. Хашев та інші, однак зазначені вчені досліджували ці злочини загалом, а тому поза увагою вчених залишилися окремі елементи їх криміналістичної характеристики, зокрема способів їх вчинення.

Постановка завдання. Метою статті є визначення типових способів перевищення влади або службових повноважень працівниками Національної поліції України.

Результати дослідження. Спосіб вчинення злочину – це вираження та відображення образу дії злочинця під час вчинення ним протиправних дій. При цьому він є визначальним ядром діяльності з розкриття та розслідування злочинів [1, с. 197].

Наразі спосіб вчинення будь-якого злочину як складник події кримінального правопорушення відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 91 «Обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні» Кримінального процесуального кодексу України входить до предмета доказування, тому підлягає встановленню.

Водночас саме типовий спосіб вчинення злочину є одним із основних елементів його криміналістичної характеристики, який визначає основні шляхи і напрями розслідування [4, с. 178].

Злочини у сфері службової діяльності загалом і перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу зокрема відзначаються латентністю. Латентність злочинності у сфері службової діяльності має складний характер, водночас вивчення типових способів перевищення влади або службових повноважень працівниками Національної поліції України повинно позитивно вплинути на їх виявлення.

Перевищення влади або службових повноважень – це умисне вчинення працівником правоохоронного органу дій, які явно виходять за межі наданих йому прав чи повноважень, якщо вони завдали істотної шкоди охоронюваним законом правам, інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам, інтересам юридичних осіб [5].

Наприклад, службові особи Головного управління поліції у Хмельницькій області уклали низку договорів з місцевим приватним підприємцем на закупівлю у нього провізії для бійців, які відправлялися на схід держави. Однак 10% від суми, яка виділялась з відомчого бюджету на цю обладку, залишались у керівництва поліції, а продукти харчування для бійців, за негласною вказівкою, збиралися з кожного територіального відділу поліції регіону відповідно до наданого списку. Працівники Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції спільно зі співробітниками Департаменту з розслідування особливо важливих справ у сфері економіки ГПУ провели обшуки у службових кабінетах викритих посадовців. Під час слідчих (розшукових) дій правоохоронцями було вилучено підтверджуючі бухгалтерські документи, значні суми коштів у вітчизняній та іноземній валюті, талони на пальне та пристрій для зміни показників пробігу автомобілів [6].

Перевищення влади має місце у випадках, коли працівник правоохоронного органу як представник влади під час виконання наданих йому повноважень виходить за їх межі або діє незаконними методами; перевищення службових повноважень – коли він під час здійснення наданих йому організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій виходить за їх межі або застосовує при цьому методи, заборонені законом.

Для застосування ст. 365 Кримінального кодексу необхідно, щоб дії працівника правоохоронного органу були зумовлені його відповідним службовим становищем і перебували у зв'язку з владними та службовими повноваженнями щодо потерпілого. За відсутності такого зв'язку дії винуватого підлягають кваліфікації за статтями, що передбачені іншими розділами Особливої частини Кримінального кодексу [7, с. 857].

У судовій практиці найбільш характерними випадками перевищення влади або службових повноважень визнаються учинення дій: які належать до компетенції службової особи, яка обіймає вищу посаду, цього відомства чи службової особи іншого відомства; виконання яких дозволяється тільки в особливих випадках або з особливого дозволу, або з додержанням особливого порядку за відсутності цих умов; одноособово, які могли бути вчинені лише колегіально; які ніхто не має права виконувати або дозволяти [8].

Під час перевищення влади або службових повноважень працівник правоохоронного органу вчиняє те чи інше діяння по службі, яке не зумовлено його правами чи повноваженнями. Саме ця риса передусім відрізняє цей злочин від зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 Кримінального кодексу), під час вчинення якого службова особа (у тому числі працівник правоохоронного органу) діє чи утримується від дії в межах своєї компетенції, використовуючи її всупереч інтересам служби. Також, на відміну від злочину, передбаченого ст. 364 Кримінального кодексу, аналізований злочин не може виявлятися у бездіяльності, отже, його об'єктивна сторона характеризується лише вчиненням працівником правоохоронного органу дії (дій) [7, с. 857].

За матеріалами працівників УВБ Національної поліції Хмельницької області прокуратурою розпочато кримінальне провадження за ч. 3 ст. 365 та ч. 3 ст. 368 Кримінального кодексу України відносно групи службових осіб з числа керівництва обласного ГУ НП. Під час проведення оперативних заходів працівники внутрішньої безпеки встановили, що керівники окремих підрозділів Хмельницької поліції створили корупційну схему щодо привласнення палива, яке за документами призначалося на потреби відомчих структурних та територіальних підрозділів. Для заправки службового транспорту правоохоронців регіону, з відома цих посадовців, бензин та дизпаливо виділялися в кілька разів менше, ніж фіксувалося у накладних. Залишки палива збувалися фізичним особам, а виручені кошти розподілились між співучасниками [6].

Якщо працівник правоохоронного органу перевищив владу або службові повноваження з метою запобігання шкідливим наслідкам, які є більш значними, ніж фактично заподіяна шкода, та які не можна було відвернути іншими засобами, то відповідно до ст. 39 Кримінального кодексу України його дії як вчинені в стані крайньої необхідності не можуть бути визнані злочинними.

Питання про відповідальність працівника правоохоронного органу, який перевищив владу або службові повноваження на підставі наказу чи розпорядження керівника, що призвело до шкідливих наслідків, вирішується з урахуванням вимог ст. 41 Кримінального кодексу, а про відповідальність за перевищення влади або службових повноважень в умовах виправданого ризику – з огляду на положення ст. 42 Кримінального кодексу України.

Суб'єктом цього злочину може бути службова особа будь-якого правоохоронного органу¹. Організаторами, підбурювачами, пособниками перевищення влади чи службових повноважень працівником правоохоронного органу можуть визнаватися як інші правоохоронці, так і особи, які не є працівниками правоохоронних органів. Дії таких співучасників потрібно кваліфікувати за відповідними частинами статей 27 та 365 Кримінального кодексу України.

Наприклад, до підрозділу внутрішньої безпеки Національної поліції надійшла інформація про те, що патрульний інспектор побив затриманого. Інцидент трапився у м. Запоріжжя. Як встановили працівники обласного управління внутрішньої безпеки, 24-річний інспектор поліції заступив на службу. Під час патрулювання він з колегою виїхав на один з викликів, де на місці події затримали 40-річного місцевого жителя за вчинення ним дрібного хуліганства. Чоловікові одягли кайданки та доставили до відділу поліції для складання відповідних адміністративних протоколів. У приміщенні відділку патрульний ударив затриманого в обличчя, а потім – по ногах. Подія була зафіксована на одну з камер відеоспостереження, встановлену у відділі поліції. За висновком судово-медичної експертизи, в результаті побиття чоловік отримав легкі тілесні ушкодження. Слідчим відділом прокуратури Запорізької області за перевищення службових повноважень відносно інспектора поліції розпочато кримінальне провадження [9].

Насильство може бути як фізичним (незаконне позбавлення волі, завдання удару або побій, заподіяння легких чи середньої тяжкості тілесних ушкоджень, учинення мордування тощо), так і психічним (створення реальної загрози застосування фізичного насильства щодо потерпілого чи його близьких родичів тощо). В останньому випадку (при психічному насильстві) наявна погроза застосувати насильство (зокрема, погроза заподіянням тілесних ушкоджень, викраденням чи звалтуванням потерпілої особи, її вбивством), при цьому для кваліфікації вчиненого не має значення, чи були в потерпілого реальні підстави побоюватися її реалізації [7, с. 859].

Застосування зброї чи спеціальних засобів передбачає не тільки заподіяння чи спробу заподіяння за її допомогою тілесних ушкоджень або смерті, а й погрозу нею.

Під зброєю у ч. 2 ст. 365 Кримінального кодексу слід розуміти предмети, призначені для ураження живої цілі, тобто вогнестрільну, холодну зброю та деякі інші її види. Не визнаються зброєю сигнальні, стартові пістолети, вибухові пакети та інші імітаційно-піротехнічні та освітлювальні засоби, що не містять у собі вибухових речовин та сумішей, предмети, які мають господарське або інше призначення (сокира, лом, молоток, столовий ніж) або не мають ніякого призначення, але пристосовані для нанесення тілесних ушкоджень (загострена палиця), а також предмети, визнані законодавством спеціальними засобами.

Відповідно до ч. 3 ст. 45 «Застосування спеціальних засобів» Закону України «Про Національну поліцію» спеціальними засобами є: кайданки та інші засоби обмеження рухомості; гумові та пластикові кийки; засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії; засоби примусової зупинки транспорту; пристрої, гранати, боеприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень; електрошокові пристрої контактної та контактної-дистанційної дії; спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби; пристрої, гранати та боеприпаси світлозвукової дії, засоби акустичного та мікрохвильового впливу; водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби; пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії; засоби, споряджені безпечними димоутворювальними препаратами; службові собаки; службо-

¹ Працівниками правоохоронних органів є працівники органів прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних силах України, Національного антикорупційного бюро України, органів охорони державного кордону, органів доходів і зборів, органів та установ виконання покарань, слідчих ізоляторів, органів державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інших органів, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції. Національна поліція є центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Відповідно до ч. 3 та 4 ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію», у складі поліції функціонують: кримінальна поліція; патрульна поліція; органи досудового розслідування; поліція охорони; спеціальна поліція; поліція особливого призначення. У системі поліції можуть утворюватися науково-дослідні установи та установи забезпечення.

вий кін. Правила зберігання, носіння та застосування спеціальних засобів, що є на озброєнні поліції, визначаються відповідними відомчими нормативними актами [10].

Болісними і такими, що ображають особисту гідність потерпілого, діями, за відсутності ознак катування, визнаються дії, які завдають особливого фізичного болю чи моральних страждань і полягають у тривалому позбавленні людини їжі, води, тепла, залишенні її у шкідливих для здоров'я умовах, використанні вогню, електроструму, кислоти, луку, радіоактивних речовин, отрути, а також у приниженні честі, гідності, заподіянні душевних переживань тощо (абз. 9 п. 13 Постанови Пленуму Верховного суду від 26 грудня 2003 р. № 15). Якщо ж згадані дії є формою прояву катування, для якого характерна спеціальна мета, вчинене має бути кваліфіковано не за ч. 2 ст. 365, а за відповідною частиною ст. 127 Кримінального кодексу [7, 860].

Якщо зброєю ця особа володіла незаконно, її дії необхідно додатково кваліфікувати за ст. 262 або ст. 263 Кримінального кодексу (абз. 3 п. 13 Постанови Пленуму Верховного суду від 26 грудня 2003 р. № 15).

Кваліфікуючими ознаками ч. 3 ст. 365 Кримінального кодексу України є спричинення тяжких наслідків (примітка 4 до ст. 364 Кримінального кодексу України). Тобто це такі наслідки, які у 250 разів і більше перевищують неоподаткований мінімум доходів громадян.

Наприклад, Печерський суд Києва за клопотанням слідчих Державного бюро розслідувань обрав запобіжні заходи трьом столичним поліцейським, підозрюваним у перевищенні службових повноважень, що призвело до смерті людини. За рішенням суду, двом працівникам поліції обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою без можливості внесення застави, третью – цілодобовий домашній арешт з відстороненням від посади терміном на 2 місяці. Так, за даними слідства, 17 лютого патрульні поліцейські отримали повідомлення про порушення громадського порядку в одному з районів міста Києва. Прибувши на місце події, вони виявили агресивно налаштованого 31-річного чоловіка, якого намагались заспокоїти. При цьому вони перевищили свої повноваження, застосували силу та кайданки. Далі його силоміць посадили до службового автомобіля і потім висадили на виїзді з Києва. Згодом тіло цього чоловіка виявили у лісосмузі за містом. Слідчі центрального апарату Державного бюро розслідувань за матеріалами Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції України повідомили поліцейським про підозру у перевищенні влади працівниками правоохоронного органу, що призвело до тяжких наслідків – смерті людини (ч. 3. ст. 365 Кримінального кодексу України) [11].

Умисне заподіяння смерті чи тяжкого тілесного ушкодження під час перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу кваліфікується за сукупністю злочинів – за ч. 2 ст. 365 Кримінального кодексу та однією з таких статей Кримінального кодексу (112, 115, 121, 348, 379, 400). Умисне вбивство чи умисне заподіяння тяжкого тілесного ушкодження, вчинене працівником правоохоронного органу під час перевищення меж необхідної оборони, кваліфікується за статтями 118 або 124 Кримінального кодексу. Необережне спричинення працівником правоохоронного органу під час перевищення влади або службових повноважень смерті, тяжкого чи середньої тяжкості тілесного ушкодження потерпілому кваліфікується за відповідною частиною ст. 365 Кримінального кодексу та статтями 119 або 128 Кримінального кодексу. Якщо перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу призвело до самогубства потерпілого чи спроби його вчинити, наслідком якої стало тяжке тілесне ушкодження, дії винного підлягають кваліфікації за ст. 120 та, за наявності для цього підстав, за ч. 2 ст. 365 Кримінального кодексу [7, с. 860].

Згадані вище приклади не охоплюють усіх можливих форм перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу, оскільки вид цього злочину та формула кваліфікації зрештою залежать від специфіки органу чи підрозділу Національної поліції, у якому працює особа, яка вчиняє злочин, а також від характеру виконуваних нею службових обов'язків. Проте ми виокремили приклади, які трапляються найчастіше.

Як перевищення влади та службових повноважень кваліфікують різні вияви насильства, зокрема фізичного (незаконне позбавлення волі, завдання побоїв або ударів, заподіяння легких чи середньої тяжкості тілесних ушкоджень, учинення мордування), психічного (створення реальної загрози заподіяння фізичного насильства щодо потерпілого чи його близьких родичів, погроза застосування зброї чи спеціальних засобів тощо), дії, що ображають особисту гідність потерпілого (позбавлення людини їжі, води, тепла, залишення її у шкідливих для здоров'я умовах, приниження честі та гідності, заподіяння душевних переживань, глум).

Аналіз судової практики та наукових джерел свідчить про те, що цей злочин працівники Національної поліції (раніше – міліції) найчастіше вчиняють такими способами:

– застосування фізичного насильства та спричинення тілесних ушкоджень (наприклад, старший інспектор чергової частини спричинив (наніс численні удари руками по обличчю і тулубу) тілесні ушкодження гр. К. (перелом лівої верхньої щелепи та скулової кістки, забиття голови, струс головного мозку), у тому числі із застосуванням спецзасобів;

– незаконне утримання громадян з метою примушування в отриманні зізнання у вчиненні злочину (наприклад, оперуповноважений УКР спільно з начальником охорони акціонерного комерційного банку «Капітал» Ш. незаконно утримував касира вказаної фінансової установи Б. та примушував зізнатися в розкраданні грошових коштів);

– фальсифікація матеріалів дослідчої перевірки з метою покращення показників у роботі (наприклад, інспектори патрульної служби безпідставно затримали гр. В. та під час його особистого огляду, з метою покращення показників роботи, підкинули громадянину наркотичні засоби);

– укриття кримінальних правопорушень;

– навмисне зменшення кількості доказів з метою закриття кримінального провадження та неприпитування винних до відповідальності;

– незаконне проведення слідчих (розшукових дій) (наприклад, оперуповноважені за відсутності постанови суду та без дозволу власника житла гр. К. проникли до будинку та приміщень господарського призначення, де безпідставно, без складання протоколу та без участі понятих провели в них обшук, унаслідок чого грубо порушили конституційні права власності на недоторканність житла та іншого володіння);

– приховання речових доказів (наприклад, старший оперуповноважений здійснив виїмку фінансово-господарських документів та приховав їх, що унеможливило проведення ревізій та позбавило можливості всебічного, повного та об'єктивного розслідування кримінальної справи з мільйонними збитками);

– неправомірне застосування зброї або спеціальних засобів;

– перешкоджання здійсненню громадянами та організаціями своїх законних прав та інтересів шляхом усних та письмових розпоряджень;

– незаконна погроза застосування насильства, включаючи методи психічного насильства;

– незаконне обмеження свободи під час досудового розслідування шляхом порушення процесуальних прав (наприклад, безпідставне затримання, тримання під вартою);

– збирання матеріальних цінностей у підлеглих з використанням повноважень керівників тощо.

Висновки. Спосіб вчинення злочину належить до найбільш значущих елементів характеристики злочинів у сфері службової діяльності, що вчиняються працівниками Національної поліції. Однак способи вчинення злочинів у сфері службової діяльності, що вчиняються працівниками Національної поліції України, мають свою специфіку, тому залежно від складу злочину виокремлюють типові способи вчинення злочинів працівниками Національної поліції, які ілюструють, якими саме умисними діями працівника Національної поліції, які явно виходять за межі наданих йому прав чи повноважень, та яким саме охоронюваним законом правам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб заподіяно шкоду.

Список використаних джерел:

1. Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 2. / [В.Ю. Шепітько, В.А. Журавель, В.О. Конова-лова та ін.] ; за ред. В.Ю. Шепітька. Харків : Право, 2019. 328 с.

2. Чернявський С.С., Вознюк А.А., Дударець Р.М. та ін. Розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою: метод. рек. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. 96 с.

3. Вознюк А.А. Кримінальна відповідальність за створення злочинних об'єднань та участь у них : монографія. Київ : ФОП Маслаков, 2018. 928 с.

4. Белкин Р.С. Криминалистика: проблемы, тенденции, перспективы: от теории к практике. Москва : Юридическая литература, 1988. 302 с

5. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

6. Хмельницьких керівників поліції викрито у розкраданні паливно-мастильних матеріалів та привласненні коштів. URL: <http://vidomosti-ua.com/ukraine/121453>.

7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [Д.С. Азаров, В.К. Грищук, А.В. Савченко та ін.] ; за заг. ред. О.М. Джужі, А.В. Савченка, В.В. Чернея. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 1064 с.

8. Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень : постанова Пленуму ВСУ від 26 груд. 2003 р. № 15. Абз. 2 п. 5.

9. Інформація від 8 серпня 2016 р. зі сторінки Facebook Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції України. URL: <https://www.facebook.com/959666410789182/photos/a.962645293824627.1073741828.959666410789182/1072348196187669/?type=3>.

10. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580–VIII. *Урядовий кур'єр*. 2015. № 146.

11. Перевищили службові повноваження: у справі горе-поліцейських є нові деталі URL: <https://sud.ua/ru/news/ukraine/136492-perevischili-sluzhbovi-povnovazhennya-u-spravi-gore-politseyskikh-ye-novi-detali>.

УДК 343.2

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.3-2.18>

ГАЛЮК А.В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ НАРКОМАНІЇ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Визначено, що основними ознаками запобігання та протидії наркоманії на регіональному рівні є: 1) поєднання політичної волі керівництва держави із зусиллями місцевих органів влади, органів місцевого самоврядування, громадськості; 2) спрямована на дотримання балансу превентивних, контрольних лікувально-профілактичних, медико-соціальних та каральних заходів, які мають реалізовуватися як під час протидії незаконному обігу наркотиків, так і під час забезпечення їх доступності в медичних цілях з урахуванням наркоситуації в цілому по державі та її окремих регіонах; 3) здійснюється у результаті залучення коштів державного та місцевих бюджетів, міжнародної технічної та донорської допомоги; 4) на перший план висувається пріоритет превентивного та лікувально-профілактичного складників за рахунок пом'якшення кримінально-правового спрямування антинаркотичних заходів; 5) протидія поширенню наркотичної субкультури в суспільстві, особливо серед тих категорій осіб, що потрапляють до «групи ризику»; 6) переважна кількість заходів регулюється нормами адміністративного права. До числа заходів щодо профілактики наркоманії слід віднести такі: загального характеру, вибіркового характеру, індикативного характеру. Зроблено висновок, що під діяльністю щодо запобігання та протидії наркоманії на регіональному рівні як об'єктом адміністративно-правового регулювання слід розуміти врегульовану нормами адміністративного законодавства сукупність заходів превентивного, контрольного, лікувально-профілактичного, медико-соціального та карального характеру, які реалізуються на регіональному та місцевому рівнях уповноваженими на те суб'єктами з метою систематичного моніторингу та своєчасного врегулювання наркоситуації у напрямі упорядкування процедури легального обігу наркотиків (зокрема, виробництва та реалізації нарковмісних лікарських засобів), вироблення дієвого механізму зменшення обсягу пропонування наркотиків, зниження попиту на них, повернення (реінтеграція) хворих на наркоманію до нормального життя, подолання проявів стигматизації.

Ключові слова: обіг наркотиків, протидія наркоманії, правоохоронні органи, наркотики.